

Seks/seksualnost

Seks je reč koja redovno izaziva smešakanje, određene misli i asocijacije i mladih i starih, muških i ženskih osoba.

Razvijanje seksualnosti međutim znači samoprocenjivanje, samopoštovanjem odlučivanje, zdravlje, seksualni samorazvoj, ali i upoznavanje, razumevanje i tolerisanje ljudi oko nas.

Seksualnost je sastavni deo svake ličnosti. Svi ljudi imaju seksualna osećanja ali ih svako ispoljava drugačije, na svoj način. Zato je vrlo važno poštovati seksualnost drugih.

Seks i invalidnost se međusobno ne isključuju! Seksualno zadovoljstvo doprinosi kvalitetu života za svakoga, uključujući i osobe sa invaliditetom. Istraživanja pokazuju da težina invaliditeta nije u direktnoj vezi sa nivoom seksualnog funkcionisanja ili stepenom zadovoljstva seksualnim životom. Seksualno zdravlje je više od funkcionisanja genitalija.

Seksualnost može da ima više različitih aspekata: biološki, psihološki i socijalni.

Izgled tela/body image

Uobičajeno shvatanje seksualnosti često je povezano sa izgledom i privlačnošću nečijeg tela.

Stari Grci su idealizovali savršeno telo. Antička tradicija je težila idealu tela koje je mišićavo i uspravno. Danas lepo telo oličava erotičnost, želju i moć. Oni koji su drugačiji često izazivaju podsmeh i podsmeh.

Telo osobe sa invaliditetom je daleko od društveno prihvaćenog estetskog obrasca. Društvo odbija činjenicu da osobe sa invaliditetom mogu voleti svoje telo i uživati u njemu.

Invalidnost ne znači biti nepoželjan/na.

Osobe sa invaliditetom uče da njihovo telo nije poželjno, da ne vole svoje telo, da se stide što su drugačiji. Ako ih društvo odbacuje zbog invaliditeta i izgleda, nije čudo **što osobe sa invaliditetom prave istu grešku u odnosu na sebe, jer su usvojili asekusalnu predstavu o sebi**, koju im je društvo nametnulo.

Brak, roditeljstvo, invalidnost

Osobe sa invaliditetom imaju ista prava na brak, porodicu i roditeljstvo, kao i osobe koje nemaju invaliditet, i mogu da budu roditelji koji pružaju ljubav i pažnju svojoj deci.

Nažalost, smatra se "prirodnim" da osoba sa invaliditetom ne treba da zasniva bračnu zajednicu ("ko bi nju/njega uopšte i hteo/la"), a ukoliko postoji veza između dvoje ljudi od kojih je jedna osoba sa invaliditetom, okolina osobe bez invaliditeta često utiče obeshrabrujuće na takvu vezu.

Ovo je posebno izraženo kada se radi o devojka/ženama sa invaliditetom, što je posledica njihove pretpostavljene socijalne/rodne uloge.

Uobičajene su predrasude da nije poželjno da osobe sa invaliditetom ne treba da imaju decu. Osobe sa invaliditetom nemaju prava da usvoje decu, čak i ako je jedan od bračnih partnera osoba bez invaliditeta. U slučaju razvoda, deca po pravilu pripadaju roditelju koji nema invaliditet, čak iako ta osoba možda nije najpogodnija da se stara o detetu.

Ukradeni identitet

Svaka osoba ima svoje jedinstveno seksualno putovanje, povezano sa i sa tugom i sa radošću, koji određuju njen identitet i samovrednovanje. **Univerzalna je potreba da se bude prihvaćen/a, nekome potreban/na i bezuslovno voljen/a.**

Pa ipak postoje skrivene norme i verovanja o tome, kome je dopušteno da "bude seksi". Osobama sa invaliditetom to "nije dopušteno".

"Zamislite ne može da hoda, a radi *one stvari!* Deca sa invaliditetom koja su u pubertetu ili mladi ljudi se "zaštićuju" od patnje i razočarenja, tako što roditelji pokušavaju da im romantične veze prikažu kao komplikovane. Na taj način se ignoriše ili potiskuje buđenje njihovog seksualnog nagona.

Osobe sa invaliditetom su ljudska bića, kao i sva druga. Imaju sve ljudske potrebe, uključujući i seksualne. **Ako ih društvo gleda kao asekualna bića, time ih lišava sopstvenog identiteta i potreba koja imaju osobe bez invaliditeta.**

Borba sa predrasudama i zabludama o seksualnosti je večna. Tome je namenjen i reprint ovog letka, a o tome govori i Konvencija UN o pravima osoba sa invaliditetom (čl. 4, 6, 7, 8, 16, 19, 22, 23, 24, 25) koju je Republika Srbija ratifikovala 2009.

UN Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom

Član 5 – Jednakost i zabrana diskriminacije

Države strane ugovornice će zabraniti svaku diskriminaciju po osnovu invalidnosti i garantovaće osobama sa invaliditetom jednaku i efikasnu pravnu zaštitu od diskriminacije po bilo kom osnovu.

Član 6 – Žene sa invaliditetom

Države strane ugovornice će preduzeti sve odgovarajuće mere kako bi obezbedile potpun razvoj, napredak i osposobljavanje žena da bi im se garantovalo vršenje i uživanje ljudskih prava i osnovnih sloboda sadržanih u ovoj konvenciji.

Član 23 – Poštovanje doma i porodice

Osobe sa invaliditetom imaju ista prava kao svi drugi da žive u svojoj porodici i da započnu sopstveni porodični život. Ipak, osobe sa invaliditetom su često diskriminisane što se tiče porodičnih pitanja, uključujući brak, usvajanje i razvod.

Roditelji sa invaliditetom imaju pravo da se ne razdvajaju od svoje dece na osnovu invaliditeta roditelja. Roditeljima sa invaliditetom će često trebati podršku da bi mogli da odgajaju svoju decu i izbegavaju situacije izolacije i zanemarivanja u porodici.

Član 25 – Zdravlje

Osobe sa invaliditetom imaju isto pravo na pristup zdravstvenim uslugama kao i svi drugi. Ovo obuhvata zdravstvene probleme vezane za invaliditet, kao i pristup uslugama vezanim za opšte zdravlje. Važna odredba ovog člana je i obezbeđivanje vršenja medicinskih intervencija samo uz slobodnu i informisanu saglasnost osobe o kojoj se radi.

Ovaj letak je reprint letka kojeg su 2003. radili Centar za samostalni život osoba sa invaliditetom Srbije iz Beograda, Udruženje distrofičara Moravičkog okruga iz Čačka, a ilustracije je radila organizacija "Dobro drvo" iz Zaječara.

Autor teksta je bila [Gordana Rajkov](#), a male izmene je uradila Mimica Živadinović.

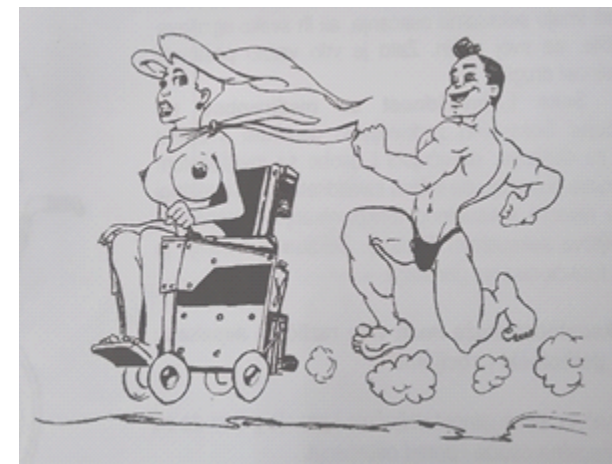
Centar za samostalni život osoba sa invaliditetom Srbije je osnovan 1996. godine i svoj rad je bazirao na načelu poznatom kao cross-disability što znači da okuplja osobe sa različitim vrstama prvenstveno telesnog invaliditeta, koje povezuju zajedničke potrebe i interesi.

Misija Centra je promocija filozofije samostalnog života i punog građanskog učešća osoba sa invaliditetom.

Danas Centar deluje iz središta u Beogradu i deset lokalnih organizacija u drugim gradovima Srbije, radeći na promovisanju filozofije samostalnog života osoba sa invaliditetom i stvaranju uslova za njenu primenu u Srbiji.

Centar za samostalni život osoba sa invaliditetom Čačak je osnovan 2011. godine sa ciljem promocije filozofije samostalnog života i usluge personalna asistencija, kao podršku osobama sa invaliditetom.

ZAR I ONI "TO" RADE ?!

Invalidnost i seksualnost